

УДК 364:334.72:316.422

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2026.2.19>

Тетяна СПІРИНА

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, бульвар І. Шамо, 18/2, м. Київ, Україна, 02154

ORCID: 0000-0003-0287-7343

Scopus Author ID: 57950126200

Марина ЛЕХОЛЕТОВА

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, бульвар І. Шамо, 18/2, м. Київ, Україна, 02154

ORCID: 0000-0003-4055-991X

Scopus Author ID: 57950249300

Аліна ДУЛЯ

доктор філософії за спеціальністю 231 Соціальна робота, старший викладач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, бульвар І. Шамо, 18/2, м. Київ, Україна, 02154

ORCID: 0000-0002-9067-4820

Scopus Author ID: 57208213486

Тетяна ЛЯХ

кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, бульвар І. Шамо, 18/2, м. Київ, Україна, 02154

ORCID: 0000-0002-8807-0497

Scopus Author ID: 57192588245

Бібліографічний опис статті: Спірина, Т., Лехолетова, М., Дуля, А., Лях, Т. (2026). Потенціал соціального підприємництва у вирішенні суспільних проблем: теоретичні засади та успішні кейси. *Ввічливість. Humanitas*, 2, 148–158, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2026.2.19>

ПОТЕНЦІАЛ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ВИРІШЕННІ СУСПІЛЬНИХ ПРОБЛЕМ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА УСПІШНІ КЕЙСИ

У статті соціальне підприємництво розглядається як дієвий інструмент для вирішення актуальних суспільних проблем. Ключовими його ознаками визначено: пріоритетність соціальної мети (підтримка, працевлаштування, допомогами вразливим категоріям населення, підвищення якості їх життя); фінансова самостійність підприємства (отримання доходу від реалізації товарів або надання послуг, прагнення до зменшення залежності від донорів); прозорість діяльності та звітність (відкритість перед зацікавленими сторонами щодо прийнятих рішень, використаних ресурсів й результатів діяльності); підприємницький підхід керівника підприємства (наявність стратегії розвитку підприємства, прогнозування ризиків, ефективне використання ресурсів); соціальна відповідальність та ціннісні орієнтації команди (дотримання етичних принципів у діяльності, наявність спільних цінностей, орієнтація на підвищення соціального добробуту).

Здійснено аналіз ефективних практик соціального підприємництва в Україні та закордоном, зокрема, у Великій Британії, США, Австралії, Близькому Сході, Індії, Іспанії, країнах Бенілюксу.

© Т. Спірина, М. Лехолетова, А. Дуля, Т. Лях, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Основні напрями діяльності соціальних підприємств згруповано у чотири категорії: соціальні підприємства інтеграції та працевлаштування осіб з інвалідністю; соціальні підприємства підтримки осіб, які постраждали від воєнних дій; соціальне підприємництво у сфері громадського здоров'я; екологічне соціальне підприємництво.

Зроблено висновок, що соціальне підприємництво поєднує економічну діяльність з соціальною місією, що дозволяє: забезпечити підтримку вразливих категорій населення, сприяючи їх соціальній інтеграції та активної участі в житті громади; виступати платформою для впровадження соціальних інновацій, знаходження нових підходів та побудови дієвих практик вирішення суспільних проблем.

Ключові слова: соціальне підприємництво, соціальна відповідальність, соціальні інновації, ціннісні орієнтації, вразливі категорії населення, соціальна інтеграція.

Tetiana SPIRINA

PhD in Education, Associate Professor, Head of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Faculty of Psychology, Social Work and Special Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 18/2 I. Shamo blvd., Kyiv, Ukraine, 02154

ORCID: 0000-0003-0287-7343

Scopus Author ID: 57950126200

Maryna LEKHOLETOVA

PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Faculty of Psychology, Social Work and Special Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 18/2 I. Shamo blvd., Kyiv, Ukraine, 02154

ORCID: 0000-0003-4055-991X

Scopus Author ID: 57950249300

Alina DULIA

doctor of Philosophy, specialty 231 Social work, Senior Lecturer of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Faculty of Psychology, Social Work and Special Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 18/2 I. Shamo blvd., Kyiv, Ukraine, 02154

ORCID: 0000-0002-9067-4820

Scopus Author ID: 57208213486

Tetiana LIAKH

PhD in Pedagogy, Professor, Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Faculty of Psychology, Social Work and Special Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 18/2 I. Shamo blvd., Kyiv, Ukraine, 02154

ORCID: 0000-0002-8807-0497

Scopus Author ID: 57192588245

To cite this article: Spirina, T., Lekholetova, M., Dulia, A., Liakh, T. (2026). Potentsial sotsialnoho pidpryemnytstva u vyrishenni suspilnykh problem: teoretychni zasady ta uspishni keisy [The potential of social entrepreneurship in solving social problems: theoretical foundations and successful cases]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 2, 148–158, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2026.2.19>

THE POTENTIAL OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN SOLVING SOCIAL PROBLEMS: THEORETICAL FOUNDATIONS AND SUCCESSFUL CASES

The article considers social entrepreneurship as an effective tool for solving current social problems. Its key features are: priority of the social goal (support, employment, assistance to vulnerable categories of the population, improving their quality of life); financial independence of the enterprise (receiving income from the sale of goods or providing services, striving to reduce dependence on donors); transparency of activities and reporting (openness to stakeholders regarding decisions made, resources used and results of activities); entrepreneurial approach of the enterprise manager (availability of an enterprise development strategy, risk forecasting, efficient use of resources); social responsibility and value orientations of the team (adherence to ethical principles in activities, presence of common values, orientation towards improving social welfare).

An analysis of effective practices of social entrepreneurship in Ukraine and abroad, in particular, in the UK, the USA, Australia, the Middle East, India, Spain, and the Benelux countries, was carried out.

The main areas of activity of social enterprises are grouped into four categories: social enterprises for the integration and employment of persons with disabilities, social enterprises for the support of persons affected by military actions, social entrepreneurship in the field of public health, environmental social entrepreneurship.

It was concluded that social entrepreneurship combines economic activity with a social mission, which allows: to provide support for vulnerable categories of the population, promoting their social integration and active participation in community life; to act as a platform for the implementation of social innovations, finding new approaches and building effective practices for solving social problems.

Key words: *social entrepreneurship, social responsibility, social innovations, value orientations, vulnerable groups of the population, social integration.*

Актуальність проблеми. В умовах сучасності розвиток підприємництва є важливим напрямом налагодження економічного й суспільного життя, оскільки створює можливості реалізовувати в громадах ініціативи людей, які прагнуть започаткувати власну справу. У цьому контексті особливого значення набуває розвиток соціального підприємництва у якому підприємці та організації виступають як агенти змін, здатні генерувати інноваційні рішення для зміцнення екосистеми підприємства, а соціальне підприємство – як форма діяльності, в якій можна поєднати посилення економічної складової із соціальною місією спрямованою на підтримку вразливих категорій населення (осіб з інвалідністю; осіб, які постраждали від воєнних дій; сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах; внутрішньо переміщених осіб), тим самим сприяючи підвищенню якості їхнього життя та соціальній інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних науковців дослідженню сутності соціального підприємництва та перспективи його розвитку в умовах криз, присвячували свої праці: І. Босак, Н. Добрава, В. Іванишин, А. Печенюк, В. Рудик (соціальне підприємство як механізм підвищення потенціалу держави, її стабільності та добробуту через поєднання соціальної направленості та комерційного підходу); Г. Іваненко, Т. Лункіна (особливості соціального підприємства та історичні аспекти його формування); І. Каширнікова, В. Кифяк, О. Кірнос, В. Кокоть, Л. Малиш, В. Смаль, К. Спіридонова, Г. Швець (основні проблеми та перешкоди, що сповільнюють розвиток соціального підприємництва в Україні); О. Карпенко, П. Рубан (інноваційні механізми соціального підприємництва для вирішення проблем соціальної ізоляції людей з інвалідністю);

Р. Вайнола, М. Лехолетова, В. Лях, О. Полякова (доцільність застосування технології соціального проектування та системного підходу для забезпечення успішного розвитку соціального підприємництва в Україні) та ін.

Аналіз зарубіжних джерел з питань соціального підприємництва, його спрямованості та труднощів реалізації різного роду соціальних ініціатив, показав активний інтерес науковців до дослідження ролі соціального підприємства у вирішенні соціально-економічних проблем й підвищенні якості життя вразливих категорій населення. Зокрема, розгляду перспектив розвитку молодіжного соціального підприємства (P. Alzate, J. Mejía-Giraldo, I. Jurado); дослідженню впливу соціального підприємства на позитивний розвиток молоді та життєвих цілей (D. Ong, L. Shang, Y. Chandra, M. Hamidi, H. Wahab); пошуку шляхів співвідповідальності громадян для підвищення якості життя різних категорій населення (C. Arizaga); визначенню чинників соціального підприємства серед майбутніх підприємців з метою формування необхідних особистісних навичок для розвитку профілю соціального підприємця (D. del Consuelo C. González, F.J. V. Sagahón, L. E. Z. Negrete) та ін. Незважаючи на вже існуючі вітчизняні й зарубіжні дослідження є потреба в аналізі ефективних практик соціального підприємства та визначення його потенціалу для відновлення та сталого розвитку України, вирішення суспільних проблем в умовах сучасних викликів.

Мета дослідження – вивчення ролі соціального підприємства у вирішенні суспільних проблем; визначення ключових ознак та аналіз ефективних практик.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах соціально-економічної невизначеності, яка суттєво загострюється вна-

слідок воєнного стану в Україні, соціальне підприємництво постає як дієвий інструмент розвитку соціальних інновацій, що сприяє розвитку ціннісних орієнтацій і формуванню соціальної відповідальності населення з метою реагування на нові соціальні виклики (зростання рівня вразливості, безробіття, складних життєвих обставин, розвитку залежностей, інвалідності внаслідок війни, внутрішнього переміщення, соціальної ізоляції та ін.). Підтримка соціального підприємництва в країні є важливою як з боку органів влади, так і громадськості, оскільки його розвиток сприятиме формуванню культури взаємодопомоги, відповідальності й солідарності, а відтак згуртованості громад.

У дослідженнях українських науковців соціальне підприємництво розглядається як: «комплексна категорія, яка характеризує місію та напрям діяльності підприємства, з одного боку, та характер бізнес-процесів – з іншого» (Кифяк, Малиш, 2020: 275); «застосування передових практик традиційного підприємництва для вирішення соціальних проблем та досягнення сталих соціальних змін» (Смаль, Кокоть, 2017: 6); «бізнес, метою якого є вирішення соціальних проблем» прибутки якого «спрямовуються на розвиток бізнесу, громадські справи чи на вирішення гострих суспільних проблем» (Доброва, 2015); «бізнес-організація, пріоритетна мета неприхованої від суспільства (публічної) діяльності яка полягає у розв'язанні соціальних проблем, а забезпечувальна – в отриманні доходу, який входить у її розвиток» (Лункіна, Іваненко, 2019:143); «підприємництво, створене з метою вирішення певної суспільної проблеми чи проблем шляхом підприємницької діяльності» мотивом якого є «вирішення соціальної проблеми та позитивні суспільні зміни» (Каширнікова та ін., 2024: 63). Так, спільним у науковців щодо сутності соціального підприємництва є те, що це напрям діяльності підприємства, спрямований на реалізацію соціальної місії у вирішенні актуальних суспільних проблем.

Серед зарубіжних науковців соціальне підприємництво характеризується через: перспективний шлях до розширення можливостей працевлаштування молоді (Alzate, et al, 2024); соціальну трансформацію, засновану на співвідповідальності громадян, співчутті

та прагненні досягнути гідного людського життя (Arizaga, 2017); сприяння досягнення цілей молоді, розвитку їх соціальної свідомості, здібностей та особистої здатності (Ong, et al, 2021); розвиток соціальної цінності шляхом генерації ідей у середовищі підприємства (González, Sagahón, 2022). Так, соціальне підприємство за кордоном частіше розглядається через призму розширення можливостей для молоді, формування співвідповідальності громадян та розвитку ціннісних орієнтацій в умовах підприємства.

З огляду на необхідність формування соціальної відповідальності та сприяння соціальній інтеграції вразливих категорій населення, погоджуємось із думкою науковців (Іванишин та ін., 2019), які зазначають, що соціальне підприємництво покликане забезпечувати соціально значущі потреби, а його ефективність потрібно розглядати через оцінку співвідношення між вкладеними фінансовими ресурсами в соціальні ініціативи та рівнем вирішення соціальних проблем.

До ознак соціального підприємництва відносять: вирішення соціальних проблем; значущість для громади; формування спільних цінностей; самоокупність діяльності підприємства; наявність конкретної соціальної мети; присутність соціальних інновацій у вирішенні поставлених завдань; залучення громади до діяльності підприємства; збереження підприємницького підходу в роботі; наявність позитивного соціального впливу (Швець, 2020; Каширнікова та ін., 2024). Також, серед другорядних ознак соціального підприємництва виділяють: фінансову самостійність; демократичне колективне управління; масштабність; впровадження інновацій (Лункіна, Іваненко, 2019). Зарубіжні науковці до відмінних ознак соціального підприємництва відносять: покращення добробуту; сприяння свободі; боротьбу за інклюзію, рівність та розвиток людського потенціалу; просування прав людини; захист видів та навколишнього середовища (González, Sagahón, 2022).

Науковці В. Смаль та В. Кокоть, порівнюючи соціальне підприємництво з комерційним, виділяють наступні ознаки: метою соціальних підприємців виступають соціальні зміни, які відбуваються завдяки вирішенню суспільної проблеми, яку було проігноровано іншими

інституціям; соціальні ініціативи, які переростають у соціальні підприємства зароджуються на місцях і рухаються догори, а не навпаки, як це відбувається у випадку комерційного бізнес-проєкту; соціальні підприємці впроваджують свою ідею створюючи інституції для реалізації рішень, вони беруться за пряму дію з метою просування соціальних змін (Смаль, Кокоть, 2017). Н. Добрава та О. Полякова виділяють схожі ознаки соціального підприємства, а саме: пріоритетність вирішення соціальної проблеми, яка тривалий час існує через ряд чинників (брак фінансування, обмеження доступності до послуг та цільової групи тощо); спрямованість діяльності підприємства спрямована на стійкі позитивні соціальні результати; розробка та впровадження механізму інноваційного вирішення проблеми, кращого майбутнього як для конкретної цільової групи, так і для суспільства в цілому; наявність фінансової стійкості, незалежності від зовнішнього фінансування (Добрава, 2015; Полякова, 2016). В. Кифяк та Л. Малиш зазначають, що незважаючи на пріоритетність соціальної мети «бізнес-мета має також важливе значення, оскільки забезпечує ресурсами досягнення соціальної мети» (Кифяк, Малиш, 2020).

Обґрунтовуючи соціальне підприємництво як інноваційний механізм соціально-професійної інтеграції осіб з інтелектуальними порушеннями, О. Карпенко та П. Рубан наводять класифікацію основних бар'єрів для їх працевлаштування, зокрема це бар'єри: з боку роботодавців (наявність стереотипів та упереджень, прогнозування низької продуктивності, незнання особливостей комунікації з особами з інтелектуальними порушеннями та адаптації робочого місця для них, побоювання щодо юридичної відповідальності); пов'язані з людиною та її навичками (низький рівень соціальних та комунікативних навичок, професійної підготовки, відсутність досвіду роботи, низькі кар'єрні очікування самої людини та низька віра у свої сили); системні та соціальні (наявність стигми у суспільстві, економічні побоювання, недоліки логістики, проблеми з безбар'єрністю) (Карпенко, Рубан, 2025). Відтак, близькою нам є позиція науковців В. Іванишина, А. Печенюк та В. Рудика, які вказують на те, що при проектуванні соці-

альних ініціатив та реалізації соціального підприємництва необхідно враховувати наступні ознаки: чіткість і зрозумілість місії; застосування інноваційних підходів у вирішенні соціальних проблем; наявність стратегії організації, планування та контролю, а також підприємницького хисту; прибуток не кінцева мета, а засіб досягнення позитивних соціальних змін; ефективна взаємодія учасників соціального підприємництва (Іванишин та ін., 2019). До зазначених ознак можна віднести технології соціального проектування, що посилять інноваційну складову соціального підприємства в реалізації завдань для вразливих категорій населення. Тут важливо враховувати наступні підходи: середовищний (залежно від середовища впровадження соціального підприємництва), інституційний (залежно від інституцій, установ/закладів надання соціальних послуг вразливим категоріям населення), особистісно-зорієнтований (спрямування соціального підприємства на покращення якості життя певної групи отримувачів соціальних послуг та на кожен особистість окремо, з урахуванням її особистісних потреб та запитів) та діяльнісний (відповідно до змісту професійної діяльності фахівців та провідних професійних завдань) (Liakh, et al., 2024).

Проведений аналіз наукової літератури дозволив виокремити ключові ознаки соціального підприємництва та їх характеристику у вирішенні суспільних проблем (рис. 1).

Наразі найчастіше спрямованість соціальних підприємств зосереджується на таких видах діяльності: благодійництво та соціальна інтеграція вразливих категорій населення; надання соціальних послуг загального призначення (догляд за людьми похилого віку, особами з інвалідністю, особами з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень, особами з інвалідністю внаслідок війни; освітні послуги та догляд за дітьми; допомога з працевлаштуванням та професійної перепідготовки; забезпечення соціального житла; медичні послуги); громадські послуги; захист довкілля та природоохоронна діяльність; захист прав та свобод, зміцнення демократії (Смаль, Кокоть, 2017).

Нині в різних країнах світу існує велика кількість успішних соціальних підприємств, які мають значний позитивний соціальний

Рис. 1. Ключові ознаки соціального підприємництва у вирішенні суспільних проблем

Джерело: складено авторами самостійно

вплив на покращення соціального добробуту та підвищення якості життя вразливих категорій населення, шляхом вирішення соціальних, економічних, психологічних та екологічних проблем, а також сприяння в працевлаштуванні, соціальній адаптації та інтеграції.

Аналіз ефективних кейсів соціального підприємництва в Україні та за кордоном, дозволив згрупувати основні напрями діяльності соціальних підприємств у чотири категорії (соціальні підприємства інтеграції та працевлаштування осіб з інвалідністю; соціальні підприємства підтримки осіб, які постраждали від воєнних дій; соціальне підприємництво у сфері громадського здоров'я; екологічне соціальне підприємництво). Систематизація українських та міжнародних практик соціального підприємства подана у таблиці 1.

Результати аналізу діяльності соціальних підприємств в Україні та за кордоном показав їх спрямованість на вирішення актуальних суспільних проблем, зокрема, задоволення потреб як громади, так і окремих осіб, які перебува-

ють у вразливому стані; створення робочих місць та розвиток різноманітних навичок; зменшення соціальної напруги; розвиток згуртованості громади, створення можливостей для вирішення членами громади власних проблем; підтримка громадських, волонтерських, молодіжних ініціатив (проектів) з метою підвищення соціального добробуту й соціальної інтеграції.

Зважаючи на значний потенціал соціального підприємництва його розвитку сприятиме: наявність сприятливого середовища для реалізації ініціатив та проектів; відновлення підприємницької ініціативи та активності людей; стимулювання соціального підприємництва з боку держави; підвищення соціальної відповідальності громадян; створення мережі соціальних підприємств; налагодження партнерської взаємодії, співпраці між органами влади і соціальними підприємствами тощо (Босак, 2018; Швець, 2020). Таким чином, соціальне підприємництво сприяє створенню робочих місць, розвитку громад і підвищенню їхньої стійкості в кризових умовах.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Досліджуючи роль соціального підприємництва у вирішенні суспільних проблем, з'ясовано, що українські науковці соціальне підприємництво розглядають через діяльність підприємства спрямовану на реалізацію соціальної місії у вирішенні актуальних суспільних проблем, а зарубіжні науковці – через призму розширення можливостей для молоді, формування співвідповідальності

громадян та розвитку ціннісних орієнтацій в умовах підприємства.

Ключовими ознаками соціального підприємництва визначено: пріоритетність соціальної мети (підтримка, працевлаштування, допомогою вразливим категоріям населення, підвищення якості їх життя); фінансова самостійність підприємства (отримання доходу від реалізації товарів або надання послуг, прагнення до зменшення залежності від донорів);

Таблиця 1

Соціальне підприємництво в Україні та за кордоном

Категорія	Український досвід	Закордонний досвід
Соціальні підприємства інтеграції та працевлаштування осіб з інвалідністю	Інклюзивна пекарня «Good Bread» (м. Київ) Мета: самореалізація та працевлаштування осіб із ментальною інвалідністю, а з повномасштабним вторгненням забезпечення безкоштовним хлібом учасників бойових дій, ВПО, людей із прифронтових територій	Соціальне підприємство «Evenbreak» (Велика Британія) Мета: подолання розриву у працевлаштуванні людей з інвалідністю, надаючи їм доступ до тих самих можливостей на робочому місці, що й іншим. Соціальне підприємство: керує онлайн-дошкою вакансій, спеціально призначеною для кандидатів з інвалідністю, щоб вони могли знайти роботу у роботодавців, що підтримують інклюзивність; надає навчальні та консалтингові послуги, щоб допомогти організаціям зробити свої системи та процеси більш інклюзивними, усуваючи будь-які перешкоди, з якими можуть стикатися люди
	Соціальне підприємництво «Gradus DOBRA» (м. Київ) Мета: соціальна адаптація та трудова інтеграція молоді з ментальною інвалідністю та зменшення забруднення міста шляхом вторинного використання сировини, а саме обрізаних скляних пляшок як майбутніх підсвічників для екосвічок	Motion Light Lab (США) Мета: застосування цифрових інновацій для вирішення комунікативних бар'єрів для глухих дітей та їх успішній інтеграції у суспільство; створення освітніх додатків та навчальних програм, які підтримують учнів з повною втратою слуху; залучення та працевлаштування творців, людей з втратою слуху, до розробки додаткових ресурсів американської жестової мови (ASL)
	Інклюзивне ательє Lady Di atelier (м. Львів) Мета: інформування громадськості про інклюзію та толерантне ставлення до осіб з інвалідністю; сприяння саморозкриттю та розвитку творчості осіб з інвалідністю через їх залучення до створення дизайну вбрання	Human Quotient Group (Австралія) Мета: створення кар'єрних шляхів для ветеранів оборони та жінок, а також надання різних видів послуг для розвитку кар'єри, благополуччя та зв'язку з громадою, серед яких: консалтинг з швидкого підвищення кваліфікації, коучинг для ветеранів, коворкінг, коплей-спільнотні програми та онлайн-майстер-класи, консалтинг, індивідуальні навчальні програми, кар'єрний та життєвий коучинг
Соціальні підприємства підтримки осіб, які постраждали від воєнних дій	Veterano Pizza (різні міста України) Мета: адаптація ветеранів до цивільного життя через працевлаштування; створення робочих місць; реабілітація ветеранів через працю; підтримка побратимів (знижки на продукти)	Breadwinners (Велика Британія) Мета: працевлаштування та допомога людям, які мають труднощі з пошуком роботи, розпочати власний бізнес, зосереджуючись на підтримці біженців; сприяння в отриманні практичної підготовки, допомога з вивченням англійської мови та підтримка для отримання професійної кваліфікації
	«Горіховий дім» (м. Львів) Мета: працевлаштування та підтримка жінок у складних життєвих обставинах, у тому числі ВПО; соціальна адаптація; відновлення психологічної, соціальної та економічної стійкості. Соціальне підприємництво включає кафе-кондитерську, пекарню та кейтеринг, скеровує частину прибутку на фінансування програм Фонду	RefugePoint (Африка / Близький Схід) Мета: допомога біженцям знайти довгострокову безпеку та відновити своє життя. Допомога надається у двох основних напрямках: самостійність (сприяння в досягненні стабільності, працевлаштуванні та можливостях самозабезпечення); переселення та інші шляхи до безпеки (допомога в переїзді до безпечної нової країни шляхом переселення або інших законних шляхів, щоб вони могли почати відбудовувати своє життя)

Соціально підприємництво у сфері громадського здоров'я	<p>Соціальне підприємництво «Бюро доступності» створене громадською організацією «Доступно.UA» (різні міста України). Мета: допомогти бізнес структурам та державним установам стати доступнішими для маломобільних груп населення (а саме для людей з інвалідністю, батьків з дитячими візочками, людей старшого віку, людей з тимчасовими порушеннями здоров'я). Напрямки діяльності: перевірка об'єкта на доступність; надання рекомендацій з архітектурної безбар'єрності; проведення інформаційно-мотиваційних тренінгів для компаній – поінформування про людей з інвалідністю, про взаємодію та коректне спілкування з ними, про те, як правильно допомогти</p>	<p>NAVIGO (Велика Британія) Мета: надання широкого спектру послуг у сфері психічного здоров'я. В межах соціального підприємства функціонують: кризова служба психічного здоров'я; спільний транспортний засіб реагування; безпечний простір «Safespace» (позаробоче кризове кафе з відкритими дверима, де люди можуть отримати негайну та практичну підтримку психічного здоров'я без необхідності попереднього дзвінка); садовий центр (пропагує користь садівництва для здоров'я); послуги з прибирання, громадського харчування, садівництва та технічного обслуговування NAVIGO надаються Tukes – власною службою зайнятості соціального підприємства. Tukes пропонує послуги з навчання, освіти та працевлаштування людям протягом усього їхнього процесу одужання та реабілітації</p>
	<p>Соціальна майстерня «Woodluck» (м. Львів) Мета: допомога у психосоціалній реабілітації через працю; працевлаштування чоловіків, що пройшли реабілітацію від алко- чи наркозалежності, а також ветеранів; надання менторської підтримки; виготовлення меблів на замовлення з яких 10% від прибутку спрямовуються на підтримку тих, хто опинився у складних життєвих обставинах</p>	<p>Grease nipple (країни Бенілюксу: Нідерланди, Бельгія, Люксембург) Мета: підвищити обізнаність про рак шкіри шляхом впровадження інноваційних послуг, які відповідають потребам громадського здоров'я; встановлення мобільних диспенсерів для сонцезахисних кремів на заходах та у громадських місцях</p>
Екологічне соціальне підприємництво	<p>Green Bean Bag (м. Львів) Мета: виготовлення та продаж крісел-мішків із використанням переробленого пінопласту як екологічного наповнювача; зменшення кількості відходів, які потрапляють на звалище; популяризація сортування та вуглецево нейтрального виробництва</p>	<p>Aravind Eye Care System, яка впроваджує модель соціального підприємництва (Індія) Мета: обстеження та здійснення дешевих або безкоштовних операцій на очах для вразливих категорій населення завдяки отриманих коштів від пацієнтів, які можуть оплачувати операції; надання медичної допомоги тій частині громади, яка не має доступу до таких послуг та не знає про них (проведення офтальмологічних таборів за участю місцевої громади як партнерів); навчання та підвищення кваліфікації персоналу; консультування медичних установ по всьому світу з питань ефективного управління охороною здоров'я та боротьби зі сліпотою</p>
	<p>ZELENEW (м. Львів) Мета: створення повного циклу переробки пластику за мінімальних капіталовкладень; створення практичних речей для домашнього побуту і благоустрою. Прибуток спрямовується на втілення важливих соціальних ініціатив, які потребують фінансування, але за своєю природою не можуть бути комерційними</p>	<p>VanPlestik (Нідерланди) Мета: перетворення пластикових відходів на нові, високоякісні дизайнерські та будівельні продукти за допомогою великомасштабних 3D-принтерів. Соціальний вплив: вирішують проблему пластикових відходів, демонструючи інноваційні та масштабовані рішення для переробки, тим самим перетворюючи соціальну проблему на бізнес-можливість</p>
		<p>Ecoalf (Іспанія) Мета: співпрацювати в очищенні океанів, дати друге життя переробленим морським відходам та підвищити обізнаність про проблему з метою її запобігання</p>

Джерело: складено авторами на основі аналізу джерел (Good people, б.д.; Gradus DOBRA, б.д.; Соціальне підприємництво, б.д.; Соціальне підприємництво – це бізнес, що змінює суспільство, б.д.; Український проєкт, б.д.; Як в Україні розбудовують соціальне підприємництво, б.д.; Як працює «Бюро доступності», б.д.; Home | Social Enterprise UK., n.d.; Examples of social enterprises, n.d.; What We Do, n.d.; Human Quotient Group, n.d.; IKEA Social Entrepreneurship, n.d.; Aravind Eye Care System, n.d.; Upcycling the Oceans, n.d.)

прозорість діяльності та звітність (відкритість перед зацікавленими сторонами щодо прийнятих рішень, використаних ресурсів й результатів діяльності); підприємницький підхід керівника підприємства (наявність стратегії розвитку підприємства, прогнозування ризиків, ефективне використання ресурсів); соціальна відповідальність та ціннісні орієнтації команди (дотримання етичних принципів у діяльності, наявність спільних цінностей, орієнтація на підвищення соціального добробуту).

За результатами аналізу ефективних кейсів соціального підприємництва в Україні та за кордоном, основні напрями діяльності соціальних підприємств згруповано у чотири катего-

рії: соціальні підприємства інтеграції та працевлаштування осіб з інвалідністю; соціальні підприємства підтримки осіб, які постраждали від воєнних дій; соціальне підприємництво у сфері громадського здоров'я; екологічне соціальне підприємництво.

Отже, соціальне підприємництво поєднує в собі економічну діяльність з соціальною місією, що дозволяє: забезпечити підтримку вразливих категорій населення, сприяючи їх соціальній інтеграції та активній участі в житті громади; виступати платформою для впровадження соціальних інновацій, знаходження нових підходів та побудови дієвих практик вирішення суспільних проблем.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Босак І.В. Тенденції розвитку соціального підприємництва в Україні. *Наукові записки*. 2018. № 1(56). С. 154–160.
2. Доброва Н. В. Соціальне підприємництво. *Економічні інновації*. 2015. Вип. 59. С. 112–117.
3. Іванишин В. В., Рудик В. К., Печенюк А. П. Методичні засади оцінки привабливості соціального підприємництва. *Бізнесінформ*. 2019. № 6(497). С. 100–107.
4. Карпенко О., Рубан П. Соціальне підприємництво як інноваційний механізм соціальної та професійної інтеграції осіб з інвалідністю, спричиненою інтелектуальними розладами. *Social Work and Education*. 2025. № 12(4). С. 605–612. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.25.4.4>
5. Каширнікова І. О., Спірідонова К. О., Кірнос О. В. Соціальне підприємництво у сучасній Україні. *Економічний простір*. 2024. № 190. С. 62–65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-11>
6. Кифяк В. І., Малиш Л. Б. Соціальне підприємництво: проблеми та перспективи. *Бізнесінформ*. 2020. № 5(508). С. 275–280.
7. Лункіна Т. І., Іваненко Г. Ю. Особливості розвитку соціального підприємництва: закордонний досвід. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2019. № 15. С. 142–147. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V15\(2019\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V15(2019)-20)
8. Полякова О. М. Концепція соціального підприємництва в українському контексті. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2016. № 56. С. 176–182. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i56.93380>
9. Сміль В., Кокоть В. *Що слід знати про соціальне підприємництво* : посібник. Київ, 2017. 54 с. URL: https://www.avdvca.gov.ua/files/2021/March/Social_Entrepreneurship_-_Guide-WEB-1.pdf
10. Соціальне підприємництво – це бізнес, що змінює суспільство. *Philanthropy in Ukraine – Підтримка НУО та громадянського суспільства*. URL: <https://philanthropyinukraine.org/knowledge-hub/publication/socialne-pidpryemnytstvo-biznes-zi-zmin-suspilstva> (дата звернення: 11.04.2026).
11. Соціальне підприємництво: що це, приклади на реальних кейсах. *Kyivstar Business Hub – корпоративний блог для бізнесу*. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/yak-rozvivati-soczialne-pidpriyemnicтво-osoblivosti-biznesu-ta-ukrayinski-kejsi> (дата звернення: 14.04.2026).
12. Український проєкт з вторинної переробки пластику ZELENEW – Жан Монне студії CHAY. *Жан Монне студії CHAY – Міжнародні проєкти*. URL: <https://jm.snau.edu.ua/2022/11/11/ukrainskij-proiekt-z-vtorinnoi-pererobki-plastiku-zelenew/> (дата звернення: 12.04.2026).
13. Швець Г. О. Соціальне підприємництво: теоретичні та практичні аспекти. *Економіка і організація управління*. 2020. № 3(39). С. 243–251. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2020.3.21>
14. Як в Україні розбудовують соціальне підприємництво: 5 кейсів | Громадський Простір. *Громадський Простір | Усе для третього сектору в одному порталі*. URL: <https://www.prostir.ua/?library=yak-v-ukrajini-rozbudovuyut-sotsialne-pidpryemnytstvo-5-kejsiv> (дата звернення: 07.04.2026).
15. Як працює «Бюро доступності»: перевірка локацій, надання рекомендацій та зміна свідомості – Dostupno.UA. *Dostupno.UA*. URL: <https://dostupno.ua/yak-pratsiuie-biuro-dostupnosti/> (дата звернення: 27.03.2026).
16. Alzate P., Mejía-Giraldo J.F., Jurado I. *et al.* Research perspectives on youth social entrepreneurship: strategies, economy, and innovation. *J Innov Entrep*. 2024. 13, 49. DOI: <https://doi.org/10.1186/s13731-024-00410-7>

17. Aravind Eye Care System. *Aravind Eye Care System*. URL: <https://aravind.org/> (date of access: 29.03.2026).
18. Arizaga C. Sociología de la felicidad: Autenticidad, bienestar y management del yo. *Editorial Biblos*. 2017.
19. Examples of social enterprises – Startups for Society. *Startups for Society*. URL: <https://www.startupsforsociety.nl/en/support/examples-of-social-enterprises/> (date of access: 17.04.2026).
20. González, Sagahón, Negrete. Analysis of determinants of social entrepreneurship in young university students. *Apuntes de Psicología*. 2022. 12(3). URL: <https://apuntesuniversitarios.upeu.edu.pe/index.php/revapuntes/article/view/1134>
21. Good people | Пекарня. *Good people | Інклюзивна пекарня*. URL: <https://goodbread.com.ua/napryamki/rekarnya> (дата звернення: 10.04.2026).
22. Gradus DOBRA. *Сайт команди Енактус КНЕУ*. URL: <https://enactuskneu.tilda.ws/gradusdobra> (дата звернення: 15.04.2026).
23. Home | Social Enterprise UK. *Home | Social Enterprise UK*. URL: <https://www.socialenterprise.org.uk/> (date of access: 06.04.2026).
24. Human Quotient Group – Amplifying the human element. *Human Quotient Group Pty Ltd*. URL: <https://humanquotient.com.au/> (date of access: 01.04.2026).
25. IKEA Social Entrepreneurship. *IKEA*. URL: <https://www.ikeasocialentrepreneurship.org/en/social-enterprises> (date of access: 05.04.2026).
26. Liakh V., Vainola R., Lekholetova M. Technological Principles of Social Projecting in the Civil Society Organizations' Activities in Ukraine. Society, integration, education. *Proceedings of the International Scientific Conference*. 2024, May 24. Vol. I. P. 724–735. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7894>
27. Ong D., Shang L., Chandra Y., Hamidi M., Wahab H. A. The role of social entrepreneurship for youth purpose development. In *Journal of Asian Public Policy*. 2021. 14(2), 272–290. DOI: <https://doi.org/10.1080/17516234.2020.1815274>
28. Upcycling the Oceans. *ECOALF*. URL: <https://ecoalf.com/en/pages/upcycling-the-oceans> (date of access: 17.04.2026).
29. What We Do. *RefugePoint*. URL: <https://refugepoint.org/what-we-do/> (date of access: 09.04.2026).

REFERENCES:

1. Bosak, I. V. (2018). Tendencii' rozvytku social'nogo pidpryemnytstva v Ukraini [Tendencies of development of social entrepreneurship in Ukraine]. *Scientific notes*, 1(56), 154–160 [in Ukrainian].
2. Dobrova, N. V. (2015). Sotsialne pidpryemnytstvo [Social entrepreneurship]. *Economic innovations*, (59), 112–117 [in Ukrainian].
3. Ivanyshyn, V. V., Rudyk, V. K., Pecheniuk, A. P. (2019). Metodychni zasady otsinky pryvablyvosti sotsialnoho pidpryemnytstva [Methodological principles for assessing the attractiveness of social entrepreneurship]. *Businessinform*, 6(497). 100–107 [in Ukrainian].
4. Karpenko, O., Ruban, P. (2025). Sotsialne pidpryemnytstvo yak innovatsiinyi mekhanizm sotsialnoi ta profesiinoi intehratsii osib z invalidnistiu, sprychynenoiu intelektualnymy rozladamy [Social enterprise as an innovative mechanism of social and professional integration of persons with disabilities due to intellectual disorders]. *Social Work and Education*, 12(4), 605–612. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.25.4.4> [in Ukrainian].
5. Kashyrikova, I., Spiridonova, K., Kirnos, O. (2024). Sotsialne pidpryemnytstvo u suchasni Ukraini [Social entrepreneurship in modern Ukraine]. *Economic space*, (190), 62–65. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-11> [in Ukrainian].
6. Kyfiak, V. I., Malys, L. B. (2020). Sotsialne pidpryemnytstvo: problemy ta perspektyvy [Social entrepreneurship: problems and prospects]. *Businessinform*, 5(508), 275–280 [in Ukrainian].
7. Lunkina, T. I., Ivanenko, H. Yu. (2019). Osoblyvosti rozvytku sotsialnoho pidpryemnytstva: zakordonnyi dosvid [Peculiarities of the development of social entrepreneurship: foreign experience]. *Modern Economics : elektronne naukove fakhove vydannia z ekonomichnykh nauk*, (15), 142–147. [https://doi.org/10.31521/modecon.V15\(2019\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V15(2019)-20) [in Ukrainian].
8. Poliakova, O. M. (2016). Kontsepsiia sotsialnoho pidpryemnytstva v ukrainskomu konteksti [The Concept of Social Entrepreneurship in Ukrainian Context]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, 56, 176–182. <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i56.93380> [in Ukrainian].
9. Smal, V., Kokot, V. (2017). *Shcho slid znaty pro sotsialne pidpryemnytstvo* [What You Need to Know about Social Entrepreneurship]. Kyiv. https://www.avdvca.gov.ua/files/2021/March/Social_Entrepreneurship_-_Guide-WEB-1.pdf [in Ukrainian].
10. Sotsialne pidpryemnytstvo – tse biznes, shcho zminiuiе suspilstvo [Social entrepreneurship is a business that changes society]. *Philanthropy in Ukraine – Support for NGOs and civil society*. Retrieved from <https://philanthropyinukraine.org/knowledge-hub/publication/socialne-pidpryemnytstvo-biznes-zi-zmin-suspilstva> [in Ukrainian].

11. Sotsialne pidpriemnytstvo: shcho tse, pryklady na realnykh keisakh [Social entrepreneurship: what is it, real-life case examples]. *Kyivstar Business Hub – a corporate blog for business*. Retrieved from <https://hub.kyivstar.ua/articles/yak-rozvivati-soczialne-pidpriemnicztvo-osoblivosti-biznesu-ta-ukrayinski-kejsi> [in Ukrainian].
12. Ukrainskyi proiekt z vtorynnoi pererobky plastyku ZELENEW – Zhan Monne studii SNAU [Ukrainian plastic recycling project ZELENEW – Jean Monnet of SNAU studio]. *Jean Monnet of SNAU studio – International projects*. Retrieved from <https://jm.snau.edu.ua/2022/11/11/ukrainskij-proiekt-z-vtorinnoi-pererobki-plastiku-zelenew/> [in Ukrainian].
13. Shvets, G.O. (2020). Social'ne pidpriemnictvo: teoretichni ta praktichni aspekty [Social entrepreneurship: theoretical and practical aspects]. *Economics and organization of management*, 3(39), 243–251. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2020.3.21> [in Ukrainian].
14. Yak v Ukraini rozbudovuiut sotsialne pidpriemnytstvo: 5 keisiv | Hromadskyi Prostir [How social entrepreneurship is being developed in Ukraine: 5 cases | Public Space]. *Public Space | Everything for the third sector in one portal*. Retrieved from <https://www.prostir.ua/?library=yak-v-ukrajini-rozbudovuyut-sotsialne-pidpriemnytstvo-5-kejsiv> [in Ukrainian].
15. Yak pratsiuie «Biuro dostupnosti»: perevirka lokatsii, nadannia rekomendatsii ta zmina svidomosti – Dostupno.UA [How the «Availability Bureau» works: checking locations, providing recommendations, and changing consciousness – Dostupno.UA]. *Dostupno.UA*. Retrieved from <https://dostupno.ua/yak-pratsiuie-biuro-dostupnosti/> [in Ukrainian].
16. Arizaga, C. (2017). Sociología de la felicidad: Autenticidad, bienestar y management del yo. *Editorial Biblos*.
17. Aravind Eye Care System. *Aravind Eye Care System*. Retrieved from <https://aravind.org/>
18. Alzate, P., Mejía-Giraldo, J.F., Jurado, I. *et al.* Research perspectives on youth social entrepreneurship: strategies, economy, and innovation. *J Innov Entrep* 13, 49 (2024). <https://doi.org/10.1186/s13731-024-00410-7>
19. Examples of social enterprises – Startups for Society. *Startups for Society*. Retrieved from <https://www.startupsforsociety.nl/en/support/examples-of-social-enterprises/>
20. Ong, D., Shang, L., Chandra, Y., Hamidi, M., & Wahab, H. A. (2021). The role of social entrepreneurship for youth purpose development. In *Journal of Asian Public Policy*, 14(2), 272–290. <https://doi.org/10.1080/17516234.2020.1815274>
21. Good people | Bakery. *Good people | Inclusive Bakery*. Retrieved from <https://goodbread.com.ua/napryamki/pekarnya> [in Ukrainian].
22. Gradus DOBRA. *Enactus KNEU team website*. Retrieved from <https://enactuskneu.tilda.ws/gradusdobra> [in Ukrainian].
23. Home | Social Enterprise UK. *Home | Social Enterprise UK*. Retrieved from <https://www.socialenterprise.org.uk/>
24. Human Quotient Group – Amplifying the human element. *Human Quotient Group Pty Ltd*. Retrieved from <https://humanquotient.com.au/>
25. IKEA Social Entrepreneurship. *IKEA*. Retrieved from <https://www.ikeasocialentrepreneurship.org/en/social-enterprises>
26. Liakh, V., Vainola, R., & Lekholetova, M. (2024). Technological Principles of Social Projecting in the Civil Society Organizations' Activities in Ukraine. Society, integration, education. *Proceedings of the International Scientific Conference* (May 24, 2024). Vol. I. pp. 724–735. <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7894>
27. González, Sagahón, Negrete. (2022). Analysis of determinants of social entrepreneurship in young university students. *Apuntes de Psicología*, 12(3). <https://apuntesuniversitarios.upeu.edu.pe/index.php/revapuntes/article/view/1134>
28. Upcycling the Oceans. *ECOALF*. URL: <https://ecoalf.com/en/pages/upcycling-the-oceans>
29. What We Do. *RefugePoint*. Retrieved from <https://refugepoint.org/what-we-do/>

Дата першого надходження статті до видання: 20.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026